

OLUMLU KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ KAZANDIRMAYA YÖNELİK SINIF İÇİ REHBERLİK ETKİNLİKLERİ PROGRAM DENEMESİ

Prof.Dr. Sırrı AKBABA*
Uzm.Psk.Dan. İsa Yücel İŞGÖR**
Uzm.Psk.Dan. Fahri SEZER***

ÖZET

Bu araştırma 12-15 yaş arası öğrencilere olumlu kişilik özellikleri geliştirmeye yönelik olarak sınıf içi rehberlik etkinlikleri programı hazırlamayı amaçlamıştır. Araştırma, olumlu kişilik özellikleri kazandırmaya yönelik hazırlanan rehberlik etkinliklerinin öğrencilerin benlik imgeleri üzerindeki etkisini incelemeye yönelik ön-test, son-test modelli kontrol gruplu deneysel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2004-2005 öğretim yılında Erzurum merkez Evrenpaşa ilköğretim okulunun ikinci kademesinde okuyan 12-15 yaş grubundaki ilköğretim öğrencileri oluşturmuştur. 12-15 yaş arası deney grubu öğrencilerine öntest işleminden sonra uygulanmak üzere araştırmacılar tarafından 25 adet sınıf içi rehberlik etkinlikleri hazırlanmıştır. Öğrencilere öntest işleminden sonra uygulanmak üzere araştırmacılar tarafından 25 adet sınıf içi rehberlik etkinlikleri hazırlanmıştır.

Araştırma verilerini test etmek amacıyla karışık ölçümler için iki faktörlü ANOVA tekniği kullanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi (p) 0.05 olarak alınmıştır.

Araştırma sonunda şu bulgular elde edilmiştir:

1.Araştırmada ANOVA analizi sonuçlarına göre uygulamaya katılan öğrencilerin benlik imgesi genel puanları ve meslek ve eğitim hedefleri, başetme gücü ve çevre uyumu, alt ölçek puanlarının deney öncesinden sonrasına anlamlı bir farklılık gösterdikleri bulunmuştur.

2. Benlik İmgesinin Aile İlişkileri, Dürtü Kontrolü, Cinsel Tutumlar, Bireysel Değerler, Beden İmgesi, Duygusal Düzey, Sosyal İlişkiler Ve Ruh

---

* Atatürk Üniversitesi K. K. E. F. Eğ.itim Bil. Böl. PDR ABD.

** Atatürk Üniversitesi Sosyal Bil. Enst. Doktora Öğrencisi.

*** Atatürk Üniversitesi Sosyal Bil. Enst. Doktora Öğrencisi.

Sağlığı alt ölçekleri puanlarının ise deney öncesinden sonrasına anlamlı bir farklılık göstermedikleri bulunmuştur.

Anahtar sözcükler : Sınıf-içi Rehberlik etkinlikleri, kişilik.

SUMMARY

This research aims to prepare the program of in class guidance activities that tends to achieve positive personality features to the students at the age of between 12 and 15. This research is an experimental work that in front-test, last-test model with control group which tends to examine the effects of in class guidance activities that tends to achieve positive personality features on the students images of ego. Primary school students at the age of between 12 and 15 that study in second stage of Erzurum Evrenpaşa Primary School in 2004-2005 education year, constituted the working group of research. 25 number of in class guidance activities were prepared for applying to group of experiment students between the age of 12 and 15 after the front-test process.

In this research technique of ANOVA with two factor for complex scales was used to test of research data. In the research meaningfulness level is (p) 0.05.

As a result of the research following findings were achieved:

1- In the research it was points and goals of profession and education, power of struggle and conformity of environment's lower scale points that join in application regarding their ANOVA analysis results, show a meaningful difference from pre-experiment to after.

2- But it was found that ego image's relation of family, control of impulse, sexual attitudes, personal values, image of body, emotional level, social relations and health of psyche's lower scale points don't show a meaningful difference from pre-experiment to after.

Key words: In-class guidance activities, personality.

GİRİŞ

Bu araştırmada 12-15 yaş grubunda bulunan öğrencilere olumlu kişilik özellikleri kazandırmaya yönelik rehberlik etkinlikleri hazırlanmıştır. Hazırlanan rehberlik etkinliklerinin öğrencilerin kişiliklerini oluşturmada olumlu katkılar sunacağı düşünülmüştür.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı 12-15 yaş arası öğrencilerin olumlu kişilik özellikleri geliştirmeye yönelik olarak sınıf içi rehberlik etkinlikleri ile aile ve öğretmenlere yönelik bilgilendirici program hazırlamaktır.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

İçinde yaşamakta olduğumuz toplum çeşitli etkenlerle sürekli bir değişim göstermektedir. Özellikle ekonomik ve sosyal anlamda yaşanan çalkantılar ülkemiz insanların psikolojik yapılarına da çeşitli yönlerden etki etmektedir. Bu durumun en önemli yansımalarını medyada sık yer alan bunalım, cinnet ve antisosyal tepkilerle ilgili haberlerde görmekteyiz. Kişilik gelişimi sürecindeki bireyler bundan olumsuz yönde etkilenmektedir. Neticede birey kişilik gelişimi bakımından bazı anormalliklerle karşı karşıya kalmaktadır. Savaşır (1996) kişilik bozukluklarını bir bakıma kişilik özelliklerinin abartılmış bir şekilde kişinin kendisine ve çevresine rahatsızlık verecek şekilde yaşanması olarak ifade etmiştir. Bu olumsuzlukları yaşayan bireylerin olumsuz durumlardan etkilenmelerini önleme ve olası kişilik bozukluklarından koruma adına yapılacak olan okul içi ve dışı rehberlik etkinlikleri büyük önem taşımaktadır. Araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan rehberlik etkinliklerinin yukarıdaki amaca hizmet edeceği düşünülmektedir.

PROBLEM

Geliştirilen sınıf içi rehberlik etkinlikleri öğrencilerin benlik imgelerini etkilemekte midir?

ALT PROBLEMLER

1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin öntest benlik imgeleri puanları ile sontest benlik imgeleri puanları arasında bir fark var mıdır?
2. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin öntest benlik imgesi alt ölçekleri puanları ile sontest benlik imgesi alt ölçekleri puanları arasında bir fark var mıdır?

HİPOTEZLER

1. Olumlu kişilik özellikleri kazandırmaya yönelik yapılan sınıf içi rehberlik etkinliklerinin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin benlik imgeleri puanı, kontrol grubu öğrencilerinin benlik imgeleri puanından daha yüksek olacaktır?
2. Deney grubu öğrencilerinin benlik imgesinin alt ölçek puanları ile kontrol grubu öğrencilerinin benlik imgesinin alt ölçek puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır. Buna göre;

2.1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin benlik imgesinin aile ilişkileri alt ölçeği son test puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır.

2.2. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin dürtü kontrolü son test puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır.

2.3. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin cinsel tutumlar son test puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır.

2.4. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin bireysel değerler son test puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır.

2.5. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin baş etme gücü son test puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır.

2.6. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin beden imgesi son test puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır.

2.7. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin duygusal düzey son test puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır.

2.8. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin çevre uyumu son test puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır.

2.9. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin meslek ve eğitim hedefleri son test puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır.

2.10. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin sosyal ilişkiler son test puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır.

2.11. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ruh sağlığı son test puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır.

SINIRLILIKLAR

1. Bu araştırma deneysel olarak planlanıp gerçekleştirildiği için araştırma sonuçları yalnızca araştırmadaki gruplara uygun nitelik taşıyan bireylere genellenebilir.

2. Öğrencilerin benlik imgesi "Offer Benlik İmgesi Ölçeği"nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

YÖNTEM

Araştırma olumlu kişilik özellikleri kazandırmaya yönelik hazırlanan rehberlik etkinliklerinin öğrencilerin benlik imgeleri üzerindeki etkisini

incelemeye yönelik ön-test, son-test modellenli kontrol gruplu deneysel bir çalışmadır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmadaki çalışma grubunu 2004-2005 öğretim yılında Erzurum merkez Evrenpaşa ilköğretim okulunun ikinci kademesinde okuyan 12-15 yaş grubundaki ilköğretim öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın deney ve kontrol grubuna öğrenciler D. Offer, E. Ostrov, K. I. Howard ve S. Dolan tarafından geliştirilen Offer Benlik İmgesi Ölçeği sonuçlarına göre ortalamanın altında puan alanlar seçilmiştir.

İşlem

12-15 yaş arası öğrencilere öntest işleminden sonra uygulanmak üzere araştırmacılar tarafından 25 adet rehberlik etkinlikleri hazırlanmıştır. Olumlu Kişilik Özerlikleri Kazandırmaya Yönelik Sınıf İçi Rehberlik Etkinlikleri çalışmaları başlatılmadan önce deney ve kontrol gurubunu oluşturmak amacıyla D. Offer, E. Ostrov, K. I. Howard ve S. Dolan tarafından geliştirilen Offer Benlik İmgesi Ölçeği uygulanmıştır. Bu ölçekte ortalamanın altında puan alan öğrencilerden kontrol ve deney grubundan oluşan iki homojen grup oluşturulmuştur.

Daha sonra deney grubuna alınan öğrencilere araştırmacılar tarafından geliştirilen “Olumlu Kişilik Özerlikleri Kazandırmaya Yönelik 25 sınıf içi rehberlik etkinliklerinden zamanın sınırlı olması nedeniyle her kişilik bozukluğu ile ilgili 1, toplam 10 etkinlik 1 hafta süreyle günde iki saatlik bir çalışma ile uygulanmıştır.

Uygulanan sınıf içi rehberlik etkinlikleri isimleri ve önlemeye çalıştığı kişilik bozuklukları şunlardır: Ana Kucağı (Paranoid Kişilik Bozukluğu), Issız Ada (Şizoid Kişilik Bozukluğu), Sömürme ve Empati (Narsistik Kişilik Bozukluğu), Harry Potter (Şizotip Kişilik Bozukluğu), Yaşama Sevinci (Bağımlı Kişilik Bozukluğu), Olmak Yada Olmamak (Obsesif Kişilik Bozukluğu), Öfkem ve Ben (Anti Sosyal Kişilik Bozukluğu), Duygu Ve Düşünce Paylaşımım (Histrionik Kişilik Bozukluğu), Diyaloglarımız (Çekingen Kişilik Bozukluğu), Kimlik Broşürü (Sınır Kişilik Bozukluğu).

Veri Toplama Araçları

Offer Benlik İmgesi Ölçeği: Bu araştırmada verilerin toplanması amacıyla D. Offer, E. Ostrov, K. I. Howard ve S. Dolan tarafından geliştirilen ve Türkiye

uyarlaması M. H. Özbay, N. Şahin, G. Hıncal, S. Güngör, E. Öztürk-Kılıç, A. Mavili-Aktaş, M. Aybaş Ve E. Göka tarafından yapılan Offer Benlik İmgesi Ölçeği (OBİÖ) öğrencilere ön-test ve son-test amacı ile uygulanmıştır.

Ölçeğin uluslar arası formunun geçerlik ve güvenilirliğine yönelik bir çalışma 1991'de Özbay ve Şahin tarafından yapılmıştır. 2222 öğrenci ve işçi ergeni kapsayan örneklem grubunda yapılmış çalışmada OBİÖ'nün alt ölçeklerinin güvenilirlik katsayıları (0,30)-(0,69) arasında değişen değerler olarak bulunmuştur. Aksaray tarafından 1992'de Baymur'un Benlik Tasarımı Envanteri ile karşılaştırılarak yapılan geçerlik çalışmasında lise öğrencilerinde iki ölçek arasında (0,72) korelasyon saptanmıştır. Test-tekrar test yöntemiyle belirlenen güvenilirlik katsayısı ortaokul öğrencileri için (0,74) lise öğrencileri için ise (0,83) olarak bulunmuştur (Savaşır,ve Şahin, 1997).

Verilerin Analizi

Araştırmada deney ve kontrol gruplarının ön-test, son-test ölçümlerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı düzeyde bir fark olup olmadığını test etmek amacıyla karışık ölçümler için iki faktörlü ANOVA tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırmada anlamlılık düzeyi (p) 0.05 olarak alınmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın denencelerinin test edilmesine ilişkin istatistiksel işlemler sonucunda ortaya çıkan bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

1. Olumlu Kişilik Özellikleri Kazandırmaya Yönelik Yapılan Sınıf İçi Rehberlik Etkinliklerinin Deney ve Kontrol Grubu Benlik İmgesi Genel Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci denencesi olan "Olumlu kişilik özellikleri kazandırmaya yönelik yapılan sınıf içi rehberlik etkinliklerinin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin benlik imgeleri puanı, kontrol grubu öğrencilerinin benlik imgeleri puanından daha yüksek olacaktır" denencesini test etmek amacıyla öğrencilerin öntest ve sontest ölçümlerinden almış oldukları puanlara ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma verileri Tablo-1'de varyans analizi ise Tablo-1.1 'de verilmiştir.

Tablo 1. Deney ve Kontrol Gruplarının Benlik İmgeleri Genel Puanlarına İlişkin Öntest-Sontest Karşılaştırması

Grup	Öntest	Sontest
------	--------	---------

	N	X	SS	N	X	SS
Deney	10	386,3	20,29	10	428,3	33,33
Kontrol	10	386,5	24,58	10	385,6	46,36

Tablo-1 incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin olumlu kişilik özellikleri kazandırmaya yönelik yapılan sınıf içi rehberlik etkinlikleri uygulama öncesi Offer Benlik İmajı Ölçeği Testi ortalama puanı 386,3 iken, bu değer deney sonrası 428,3 olmuştur. Olumlu kişilik özellikleri kazandırmaya yönelik yapılan sınıf içi rehberlik etkinlikleri uygulamasına katılmayan kontrol grubunun Öntest Offer Benlik İmajı Ölçeği Testi ortalama puanı 386,5 iken, bu değer son testte 385,6 olmuştur. Buna göre olumlu kişilik özellikleri kazandırmaya yönelik yapılan sınıf içi rehberlik etkinliklerine katılan öğrencilerin benlik imgelerinde anlamlı bir artış olduğu görülmektedir.

DeneySEL işleme tabi tutulan öğrencilerin benlik imgelerinde deney öncesi ve deney sonrasında gözlenen söz konusu değişmelerin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin iki faktörlü ANOVA sonuçları Tablo-1.1'de verilmiştir.

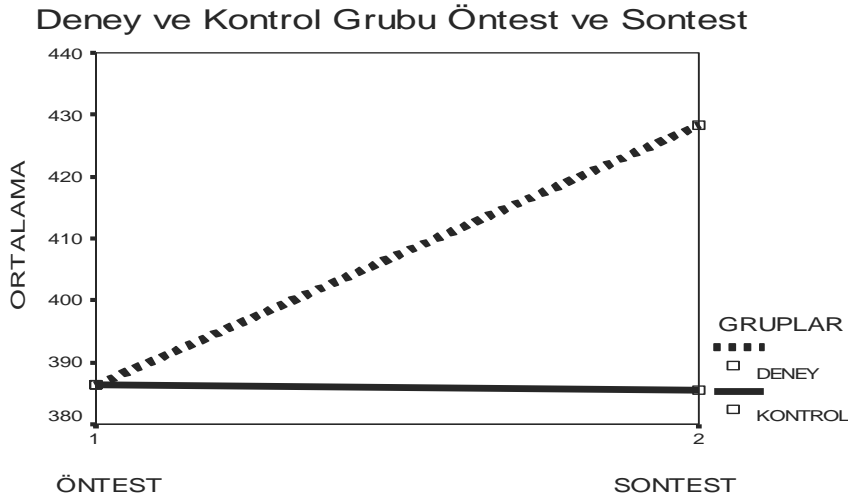
Tablo 1.1. Öğrencilerinin Benlik İmgeleri Öntest-Sontest Puanları ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ortalaması	F	P
Denekler arası	34634,27	19			
Grup (kontrol/deney)	4515,62	1	4515,62	2,69	,118
Hata	30118,65	18	1673,25		
Denekler içi	17198,49	20			
(Ölçüm) Öntest – Sontest	4223,02	1	4223,02	9,07	,00
Grup * Ölçüm	4601,02	1	4601,02	9,88	,00
Hata	8374,45	18	465,24		
Toplam	51832,76	39			

ANOVA analizi sonuçlarına göre, olumlu kişilik özellikleri kazandırmaya yönelik yapılan sınıf içi rehberlik etkinliklerine katılan öğrencilerin benlik imgeleri puanlarının kontrol grubuna göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. (F= 9,88, p<0.05). Bu bulgu olumlu kişilik özellikleri kazandırmaya yönelik yapılan rehberlik etkinliklerinin öğrencilerin benlik imgeleri puanlarını arttırmada önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin Offer Benlik İmajı Ölçeği Testi puanlarının deney öncesi ve deney sonrası olumlu kişilik özellikleri kazandırmaya yönelik yapılan rehberlik etkinliklerine katılan deney grubu öğrencileri ile etkinliklere katılmayan kontrol grubu öğrencilerinin benlik imgeleri puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar Profile Plot Grafik-1'de verilmiştir.

Grafik 1 Öğrencilerin Benlik İmgeleri Öntest-Sontest Puanlarının Karşılaştırılması

Güngör (1989) bireyin hem mutlu ve başarılı olmasını engelleyen, hem de topluma yararlı olmasını kısıtlayan düşük düzeydeki benlik saygısına sahip olan bireyler kendilerini önemli ve sevilebilir özelliklerden yoksun olarak algıladıklarını; bu kişilerde kendilerine yeteneklerine ve karşısındakilere güvenememe, kolay umutsuzluğa kapılma, sosyal ilişkilerde uyum sağlayamama, çabuk etkilenme, başkalarına bağımlı olma, sık sık suçluluk ve utanç duygularına kapılma gibi kişilik özellikleri görüldüğünü belirtmiştir. Bu çerçevede yapılan etkinliklerin bireylerin benlik imgelerine olumlu yönde katkı sağlamanın önemli bir sonuç olduğu düşünülmektedir.

2.1. Olumlu Kişilik Özellikleri Kazandırmaya Yönelik Yapılan Sınıf İçi Rehberlik Etkinliklerinin Deney ve Kontrol Grubu Aile İlişkileri Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular

Araştırmanın 2.1. denencesi olan “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin aile ilişkileri sontest puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır” denencesini test etmek amacıyla öğrencilerin öntest ve sontest ölçümlerinden almış oldukları puanlara ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma verileri Tablo-2’de varyans analizi ise Tablo-2.1 ‘de verilmiştir.

Tablo 2 Deney ve Kontrol Gruplarının Benlik İmgesinin Aile İlişkileri Alt Ölçeğine İlişkin Öntest-Sontest Karşılaştırması

Grup	Öntest			Sontest		
	N	X	SS	N	X	SS

Deney	10	80	8,13	10	83,8	9,33
Kontrol	10	76	10,9	10	76,1	12,87

Tablo-2 incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi Aile İlişkileri ortalama puanı 80 iken, bu değer deney sonrası 83,8 olmuştur. Uygulamaya katılmayan kontrol grubu öğrencilerinin Öntest Aile İlişkileri ortalama puanı 76 iken, bu değer son testte 76,1 olmuştur.

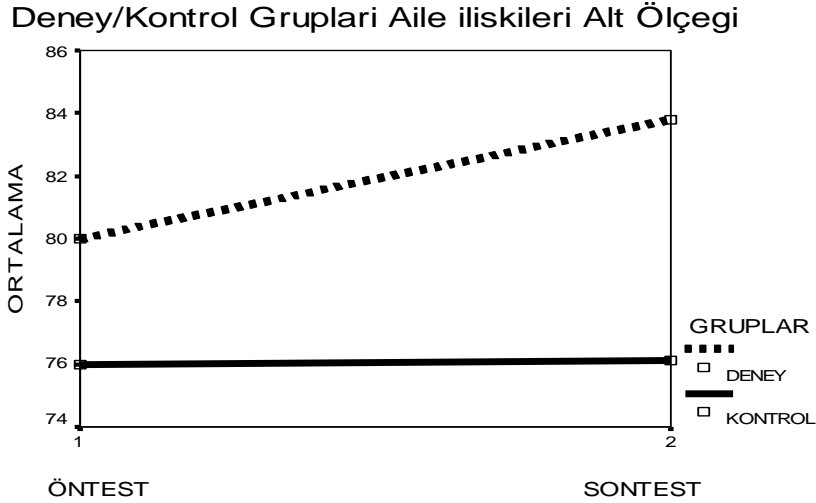
Deneyssel işleme tabi tutulan öğrencilerin Aile İlişkileri deney öncesi ve deney sonrasında gözlenen söz konusu değişmelerin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin iki faktörlü ANOVA sonuçları Tablo-2.1'de verilmiştir.

Tablo 2.1. Öğrencilerinin Benlik İmgesinin Aile İlişkileri Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ortalaması	F	P
Denekler arası	3839,475	19			
Grup (kontrol/deney)	342,225	1	342,225	1,761	,201
Hata	3497,250	18	194,292		
Denekler içi	515,5	20			
(Ölçüm) Öntest – Sontest	38,025	1	38,025	1,544	,23
Grup * Ölçüm	34,225	1	34,225	1,390	,25
Hata	443,250	18	24,62		
Toplam	8194,45	39			

ANOVA analizi sonuçlarına göre, uygulamaya katılan öğrencilerin Aile İlişkileri puanlarının kontrol grubuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. (F= 1,390, p>0.05). Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Aile İlişkileri puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar Profile Plot Grafik-2'de verilmiştir.

Grafik 2 Öğrencilerin Benlik İmgesinin Aile İlişkileri Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının Karşılaştırılması

Benliğin oluşumunda çevresel etkenlerin rolünün oldukça önemli olduğu bilinmektedir. İnsan bir toplum içerisinde yaşamakta ve psiko-sosyal gelişimini ancak yaşadığı toplum içerisinde gerçekleştirmektedir. Çocuğun girdiği ilk toplumsal çevre olan ailenin çocuğun benlik kavramına etkisinin önemi konusunda Geçtan (1995), ailenin sosyo-ekonomik-kültürel yapısının ve çocuğa karşı geliştirilen tutumların, çocuğun kişilik gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu hemen hemen tüm kuramcıların dile getirdiğini söylemektedir. Bir diğer çalışmada ergenin ailesi ile olan iletişiminin benlik tasarımı olan etkisini araştıran Rosalind (1978), ergenin ana-babası ile olumlu iletişim kurmasının ergenlerde olumlu benlik kavramına, olumsuz iletişim kurmasının ise olumsuz benlik kavramına yol açtığını belirtmiş; kınama, hor görme, ayıplama, suçlama gibi tutumları içeren olumsuz iletişim yerine, duyguların açık ve dürüstçe ifade edilmesi, koşulsuz kabul ve değer verme ilkelerine dayanan olumlu iletişimin ergenin benlik kavramını güçlendirdiğini ifade etmiştir (Akt. Richard, 2003). Buradan hareketle tamamıyla aile içi ilişkileri geliştirmeye yönelik rehberlik etkinliklerinin yapılması bu yöndeki çalışmalarını daha verimli kılacaktır.

2.2. Olumlu Kişilik Özellikleri Kazandırmaya Yönelik Yapılan Sınıf İçi Rehberlik Etkinliklerinin Deney ve Kontrol Grubu Dürtü Kontrolü Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular

Araştırmanın 2.2. denencesi olan “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin dürtü kontrolü sontest puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır” denencesini test etmek amacıyla öğrencilerin öntest ve sontest ölçümlerinden

almış oldukları puanlara ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma verileri Tablo-3 de varyans analizi ise Tablo-3.1 'de verilmiştir.

Tablo 3 Deney ve Kontrol Gruplarının Benlik İmgesinin Dürtü Kontrolü Alt Ölçeğine İlişkin Öntest-Sontest Karşılaştırması

Grup	Öntest			Sontest		
	N	X	SS	N	X	SS
Deney	10	23,1	4,95	10	28,9	4,74
Kontrol	10	23	3,43	10	25,6	4,81

Tablo-3 incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi Dürtü Kontrolü ortalama puanı 23,1 iken, bu değer deney sonrası 28,9 olmuştur. Uygulamaya katılmayan kontrol grubu öğrencilerinin Öntest Benlik İmgesinin Dürtü Kontrolü Alt Ölçeği ortalama puanı 23 iken, bu değer son testte 25,6 olmuştur.

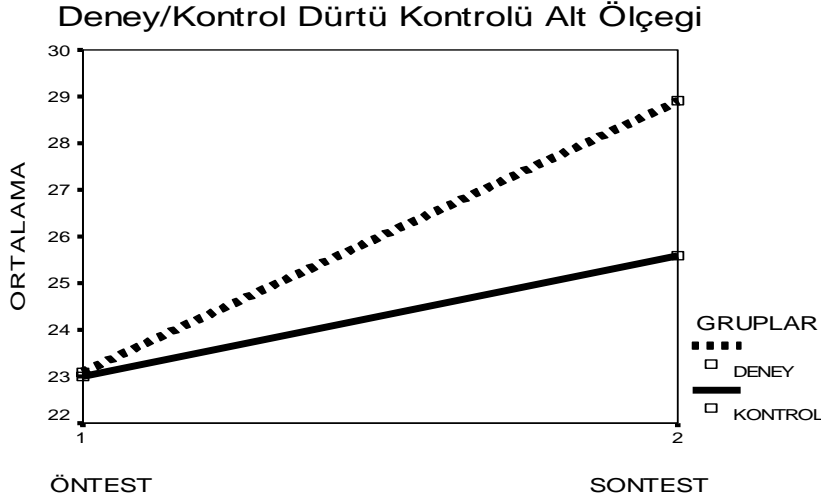
DeneySEL işleme tabi tutulan öğrencilerin Dürtü Kontrolü deney öncesi ve deney sonrasında gözlenen söz konusu değişmelerin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin iki faktörlü ANOVA sonuçları Tablo-3.1'de verilmiştir.

Tablo 3.1. Öğrencilerinin Benlik İmgesinin Dürtü Kontrolü Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ortalaması	F	P
Denekler arası	565,1	19			
Grup (kontrol/deney)	28,9	1	28,9	,970	,338
Hata	536,2	18	29,78		
Denekler içi	404	20			
(Ölçüm) Öntest – Sontest	176,4	1	176,4	15,719	,00
Grup * Ölçüm	25,6	1	25,	2,281	,14
Hata	202	18	11,22		
Toplam	969,1	39			

ANOVA analizi sonuçlarına göre, uygulamaya katılan öğrencilerin Dürtü Kontrolü puanlarının kontrol grubuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. (F= 2,281, p>0.05). Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Dürtü Kontrolü puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar Profile Plot Grafik-3'de verilmiştir.

Grafik 3 Öğrencilerin Benlik İmgesinin Dürtü Kontrolü Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının Karşılaştırılması

Olumlu bir benlik imgesi gelişiminde bireyin dürtülerinin sağlıklı bir şekilde kontrol edilmesi şüphesiz büyük önem taşımaktadır. Bu yönde Fromm, insan doğası ile sosyal süreçlerin sürekli etkileşim halinde olduğunu vurgular. Açlık, susuzluk, cinsellik gibi tüm bireyler için ortak olan bazı organik dürtüler vardır. Fakat bireyleri birbirinden ayrı kılan sosyal süreçlerinin ürünü olan sevgi, nefret, boyun eğme arzusu, güç isteği, zevk arama ve bundan korku gibi duygular olduğunu söyler. Fromm'a göre, içinde yaşanılan toplum mevcut dürtüleri sadece baskılamaz, aynı zamanda yenilerini de üretir. Toplum biçimlerinin çoğunun çabası, bireyin temel çelişkilerini çözme üstünedir. Fromm bunu bireyin hem insan hem de hayvan olması şeklinde açıklar. Hayvan olarak gereksinimlerine doyum ararken, bir insan olarak benliğin farkında olma, muhakeme edebilme ve imgeleme özelliklerine sahip olduğunu savunmuştur (Yanbasi, 1990). Yapılan rehberlik etkinliklerinin bireylere dürtü kontrolü noktasında anlamlı bir katkı sunamaması bir ölçüde bu etkinliklerin çok kısa bir zaman dilimi içerisinde gerçekleştirilmesine bağlanabilir.

2.3. Olumlu Kişilik Özellikleri Kazandırmaya Yönelik Yapılan Sınıf İçi Rehberlik Etkinliklerinin Deney ve Kontrol Grubu Cinsel Tutumlar Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular

Araştırmanın 2.3. denencesi olan "Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin cinsel tutumlar sontest puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır" denencesini test etmek amacıyla öğrencilerin öntest ve sontest ölçümlerinden

almış oldukları puanlara ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma verileri Tablo-4 de varyans analizi ise Tablo-4.1 'de verilmiştir.

Tablo 4 Deney ve Kontrol Gruplarının Benlik İmgesinin Cinsel Tutumlar Alt Ölçeğine İlişkin Öntest-Sontest Karşılaştırması

Grup	Öntest			Sontest		
	N	X	SS	N	X	SS
Deney	10	28,7	6,29	10	31,1	5,68
Kontrol	10	30,6	8,24	10	29,9	5,97

Tablo-4 incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi Cinsel Tutumlar ortalama puanı 28,7 iken, bu değer deney sonrası 31,1 olmuştur. Uygulamaya katılmayan kontrol grubu öğrencilerinin Öntest Cinsel Tutumlar ortalama puanı 30,6 iken, bu değer son testte 29,9 olmuştur.

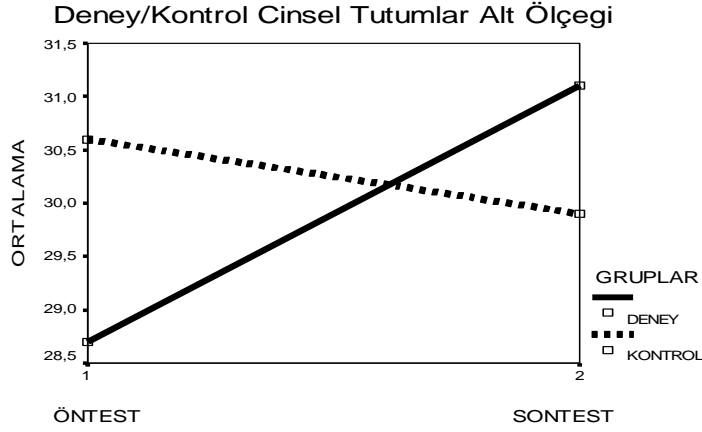
Deneyssel işleme tabi tutulan öğrencilerin Cinsel Tutumlar deney öncesi ve deney sonrasında gözlenen söz konusu değişmelerin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin iki faktörlü ANOVA sonuçları Tablo-4.1'de verilmiştir.

Tablo 4.1. Öğrencilerinin Benlik İmgesinin Cinsel Tutumlar Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ortalaması	F	P
Denekler arası	1265,27	19			
Grup (kontrol/deney)	1,22	1	1,225	,017	,896
Hata	1264,05	18	70,225		
Denekler içi	347,5	20			
(Ölçüm) Öntest – Sontest	7,225	1	7,225	,411	,52
Grup * Ölçüm	24,025	1	24,025	1,367	,25
Hata	316,250	18	17,56		
Toplam	1612,77	39			

ANOVA analizi sonuçlarına göre, uygulamaya katılan öğrencilerin Cinsel Tutumlar puanlarının kontrol grubuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. (F= 1,367, p>0.05). Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Cinsel Tutumlar puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar Profile Plot Grafik-4'te verilmiştir.

Grafik 4 Öğrencilerin Benlik İmgesinin Cinsel Tutumlar Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının Karşılaştırılması

Cinsel tutumlar konusunda araştırma bulgusuna göre geliştirilen rehberlik etkinliklerin anlamlı bir sonuç elde edemediği görülmektedir. Böyle bir sonucu Türk insanının bu konudaki kültürel yapısına bağlamak mümkün. Türk insanı kendini bu konuda fazla açmamakla birlikte bu konuda kendisini zaten sağlıklı olarak algılamaktadır. Nitekim İnanç (1988), Türk ergenlerinin öz imajları konulu araştırmasında Türk ve Amerikan gençlerinin öz imaj örüntülerinde kültürün etkili olduğunu ve Türk gençlerinin genelde kendilerini, dürtülerini, daha iyi kontrol edebilen ve cinsel gelişimlerini normal olarak algılayan gençler olduğunu bulgulamıştır.

2.4. Olumlu Kişilik Özellikleri Kazandırmaya Yönelik Yapılan Sınıf İçi Rehberlik Etkinliklerinin Deney ve Kontrol Grubu Bireysel Değerler Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular

Araştırmanın 2.4. denencesi olan “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin bireysel değerler sontest puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır” denencesini test etmek amacıyla öğrencilerin öntest ve sontest ölçümlerinden almış oldukları puanlara ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma verileri Tablo-5 de varyans analizi ise Tablo-5.1 ‘de verilmiştir.

Tablo 5 Deney ve Kontrol Gruplarının Benlik İmgesinin Bireysel Değerler Alt Ölçeğine İlişkin Öntest-Sontest Karşılaştırması

Grup	Öntest			Sontest		
	N	X	SS	N	X	SS
Deney	10	28,5	3,3	10	27,8	2,69
Kontrol	10	24,9	5,46	10	23,4	5,18

Tablo-5 incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi Bireysel Değerler ortalama puanı 28,5 iken, bu değer deney sonrası 27,8 olmuştur. Uygulamaya katılmayan kontrol grubu öğrencilerinin Öntest Bireysel Değerler ortalama puanı 24,9 iken, bu değer son testte 23,4 olmuştur.

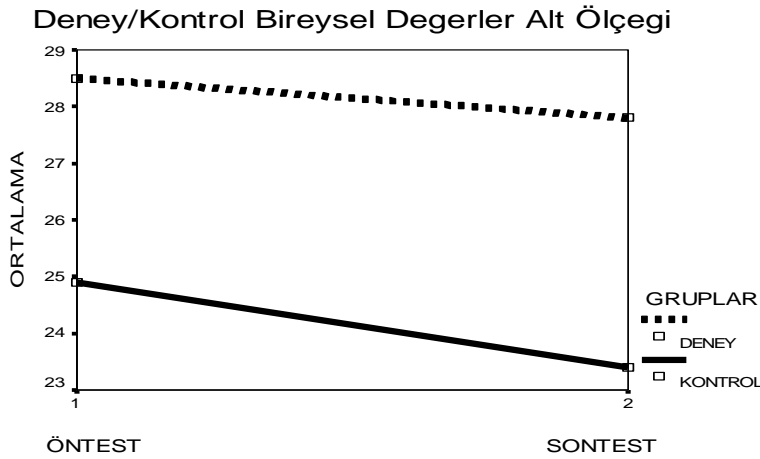
Deneyssel işleme tabi tutulan öğrencilerin Bireysel Değerler deney öncesi ve deney sonrasında gözlenen söz konusu değişmelerin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin iki faktörlü ANOVA sonuçları Tablo-5.1'de verilmiştir.

Tablo 5.1. Öğrencilerinin Benlik İmgesinin Bireysel Değerler Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Topl.	S.d.	Kareler Ort.	F	P
Denekler arası	734,1	19			
Grup (kontrol/deney)	160	1	160	5,017	,038
Hata	574,1	18	31,89		
Denekler içi	115	20			
(Ölçüm) Öntest – Sontest	12,100	1	12,100	2,150	,16
Grup * Ölçüm	1,600	1	1,600	,284	,60
Hata	101,300	18	5,62		
Toplam	849,1	39			

ANOVA analizi sonuçlarına göre, uygulamaya katılan öğrencilerin Bireysel Değerler puanlarının kontrol grubuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. ($F= 0,284$, $p>0,05$). Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Bireysel Değerler puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar Profile Plot Grafik-5'te verilmiştir.

Grafik 5 Öğrencilerin Benlik İmgesinin Bireysel Değerler Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının Karşılaştırılması

2.5. Olumlu Kişilik Özellikleri Kazandırmaya Yönelik Yapılan Sınıf İçi Rehberlik Etkinliklerinin Deney ve Kontrol Grubu Başetme Gücü Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular

Araştırmanın 2.5. denencesi olan “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin başetme gücü sontest puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır” denencesini test etmek amacıyla öğrencilerin öntest ve sontest ölçümlerinden almış oldukları puanlara ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma verileri Tablo-6 da varyans analizi ise Tablo-6.1 ‘de verilmiştir.

Tablo 6. Deney ve Kontrol Gruplarının Benlik İmgesinin Başetme Gücü Alt Ölçeğine İlişkin Öntest-Sontest Karşılaştırması

Grup	Öntest			Sontest		
	N	X	SS	N	X	SS
Deney	10	20,1	4,53	10	23,1	1,37
Kontrol	10	22,6	2,27	10	20,4	5,01

Tablo-6 incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi Başetme Gücü ortalama puanı 20,1 iken, bu değer deney sonrası 23,1 olmuştur. Uygulamaya katılmayan kontrol grubu öğrencilerinin Öntest Başetme Gücü ortalama puanı 22,6 iken, bu değer son testte 20,4 olmuştur.

DeneySEL işleme tabi tutulan öğrencilerin Başetme Gücü deney öncesi ve deney sonrasında gözlenen söz konusu değişmelerin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin iki faktörlü ANOVA sonuçları Tablo-6.1’de verilmiştir.

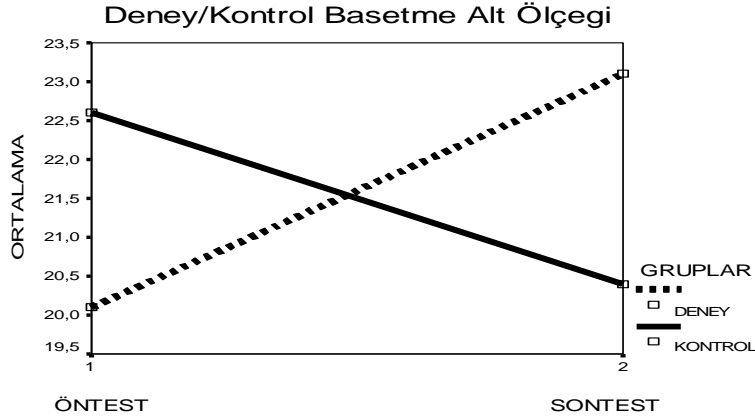
Tablo 6.1. Öğrencilerinin Benlik İmgesinin Başetme Gücü Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ortalaması	F	P
Denekler arası	287,9	19			
Grup (kontrol/deney)	,1	1	,1	,006	,938
Hata	287,8	18	15,989		
Denekler içi	256	20			
(Ölçüm) Öntest – Sontest	1,6	1	1,6	,154	,69
Grup * Ölçüm	67,6	1	67,6	6,514	,02
Hata	186,8	18	10,37		
Toplam	543,9	39			

ANOVA analizi sonuçlarına göre, uygulamaya katılan öğrencilerin Başetme Gücü puanlarının kontrol grubuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. ($F= 6,514$, $p<0.05$). Bu bulgu olumlu kişilik özellikleri kazandırmaya yönelik yapılan rehberlik etkinliklerinin öğrencilerin başetme gücü puanlarını arttırmada önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Başetme Gücü puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar Profile Plot Grafik-6'de verilmiştir.

Grafik 6. Öğrencilerin Benlik İmgesinin Başetme Gücü Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının Karşılaştırılması

Araştırmada geliştirilen rehberlik etkinliklerinin bireye baş etme gücü kazandırma doğrultusunda anlamlı katkı sunduğu anlaşılmaktadır. Özgüroğlu (1991) tarafından Adolesans dönemindeki gençlerde Offer Benlik İmajı Ölçeği kullanılarak benlik imajı araştırılmış ve 2169 öğrenci alınarak sonuçlar sosyo ekonomik düzey (SED) ve cinsiyet bakımından karşılaştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre; adolesansların çoğu bu dönemi fazla zorlamadan ve uygun baş etme yöntemleriyle geçebilmektedir. Çalkantı durumu sadece yaklaşık yüzde on beş oranında küçük bir grup için söz konusudur. Psikiyatrik bozukluk gösteren bu gençlerin çoğu da sosyo ekonomik düzeyi düşük kızlar arasındadır (Akt. Özmen, 1996).

2.6. Olumlu Kişilik Özellikleri Kazandırmaya Yönelik Yapılan Sınıf İçi Rehberlik Etkinliklerinin Deney ve Kontrol Grubu Beden İmgesi Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular

Araştırmanın 2.6. denencesi olan “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin beden imgesi sontest puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır” denencesini test etmek amacıyla öğrencilerin öntest ve sontest ölçümlerinden

almış oldukları puanlara ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma verileri Tablo-7 de varyans analizi ise Tablo-7.1 'de verilmiştir.

Tablo 7. Deney ve Kontrol Gruplarının Benlik İmgesinin Beden İmgesi Alt Ölçeğine İlişkin Öntest-Sontest Karşılaştırması

Grup	Öntest			Sontest		
	N	X	SS	N	X	SS
Deney	10	32,5	5,25	10	36,5	4,4
Kontrol	10	33	6,14	10	31,8	6,52

Tablo-7 incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi Beden İmgesi ortalama puanı 32,5 iken, bu değer deney sonrası 36,5 olmuştur. Uygulamaya katılmayan kontrol grubu öğrencilerinin Öntest Beden İmgesi ortalama puanı 33 iken, bu değer son testte 31,8 olmuştur.

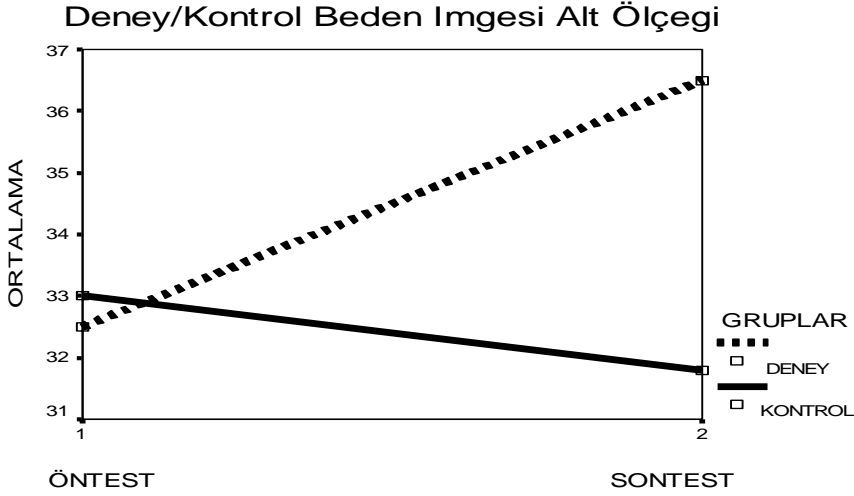
Deneyssel işleme tabi tutulan öğrencilerin Beden İmgesi deney öncesi ve deney sonrasında gözlenen söz konusu değişmelerin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin iki faktörlü ANOVA sonuçları Tablo-7.1'de verilmiştir.

Tablo 7.1. Öğrencilerinin Benlik İmgesinin Beden İmgesi Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ortalaması	F	P
Denekler arası	736,9	19			
Grup (kontrol/deney)	44,1	1	44,1	1,146	,299
Hata	692,8	18	38,48		
Denekler içi	541	20			
(Ölçüm) Öntest – Sontest	19,6	1	19,6	,77	,39
Grup * Ölçüm	67,6	1	67,6	2,68	,11
Hata	453,8	18	25,21		
Toplam	1277,9	39			

ANOVA analizi sonuçlarına göre, uygulamaya katılan öğrencilerin Beden İmgesi puanlarının kontrol grubuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. (F= 2,68, p>0.05). Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Beden İmgesi puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar Profile Plot Grafik-7'de verilmiştir.

Grafik 7. Öğrencilerin Benlik İmgesinin Beden İmgesi Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının Karşılaştırılması

2.7. Olumlu Kişilik Özellikleri Kazandırmaya Yönelik Yapılan Sınıf İçi Rehberlik Etkinliklerinin Deney ve Kontrol Grubu Duygusal Düzey Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular

Araştırmanın 2.7. denencesi olan “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin duygusal düzey sontest puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır” denencesini test etmek amacıyla öğrencilerin öntest ve sontest ölçümlerinden almış oldukları puanlara ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma verileri Tablo-8 de varyans analizi ise Tablo-8.1 ‘de verilmiştir.

Tablo 8. Deney ve Kontrol Gruplarının Benlik İmgesinin Duygusal Düzey Alt Ölçeğine İlişkin Öntest-Sontest Karşılaştırması

Grup	Öntest			Sontest		
	N	X	SS	N	X	SS
Deney	10	32,2	8,63	10	39,2	7,58
Kontrol	10	32,8	6,3	10	35,7	7,66

Tablo-8 incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi Duygusal Düzey ortalama puanı 32,2 iken, bu değer deney sonrası 39,2 olmuştur. Uygulamaya katılmayan kontrol grubu öğrencilerinin Öntest Duygusal Düzey ortalama puanı 32,8 iken, bu değer son testte 35,7 olmuştur.

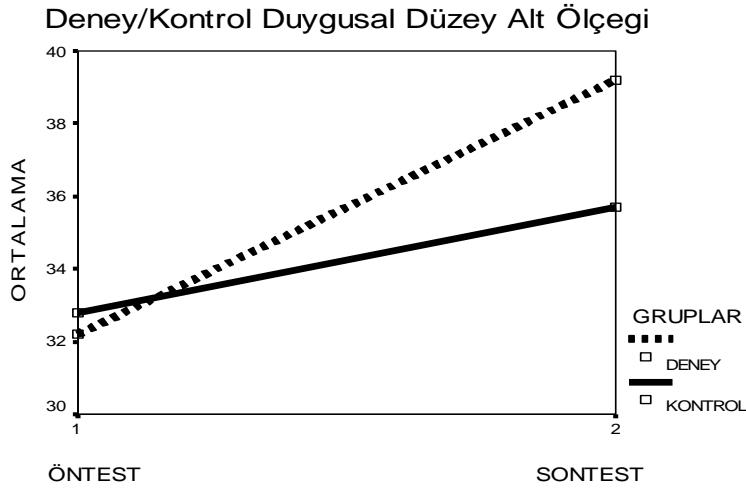
Deneyssel işleme tabi tutulan öğrencilerin Duygusal Düzey deney öncesi ve deney sonrasında gözlenen söz konusu değişmelerin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin iki faktörlü ANOVA sonuçları Tablo-8.1'de verilmiştir.

Tablo 8.1. Öğrencilerinin Benlik İmgesinin Duygusal Düzey Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Topl.	S.d.	Kareler Ort.	F	P
Denekler arası	1643,47	19			
Grup (kontrol/deney)	21,02	1	21,02	,233	,635
Hata	1622,45	18	90,13		
Denekler içi	739,5	20			
(Ölçüm) Öntest – Sontest	245,025	1	245,025	9,748	,00
Grup * Ölçüm	42,025	1	42,025	1,672	,21
Hata	452,450	18	25,13		
Toplam	2382,97	39			

ANOVA analizi sonuçlarına göre, uygulamaya katılan öğrencilerin Duygusal Düzey puanlarının kontrol grubuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. (F= 1,672, p>0.05). Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Duygusal Düzey puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar Profile Plot Grafik-8'de verilmiştir.

Grafik 8. Öğrencilerin Benlik İmgesinin Duygusal Düzey Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının Karşılaştırılması

2.8. Olumlu Kişilik Özellikleri Kazandırmaya Yönelik Yapılan Sınıf İçi Rehberlik Etkinliklerinin Deney ve Kontrol Grubu Çevre Uyumu Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular

Araştırmanın 2.8. denencesi olan “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin çevre uyumu sontest puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır” denencesini test etmek amacıyla öğrencilerin öntest ve sontest ölçümlerinden almış oldukları puanlara ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma verileri Tablo-9 de varyans analizi Tablo-9.1 ‘de verilmiştir.

Tablo 9. Deney ve Kontrol Gruplarının Benlik İmgesinin Çevre Uyumu Alt Ölçeğine İlişkin Öntest-Sontest Karşılaştırması

Grup	Öntest			Sontest		
	N	X	SS	N	X	SS
Deney	10	43	6,46	10	46,8	7,49
Kontrol	10	44,5	8,51	10	41,5	5,66

Tablo-9 incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi Çevre Uyumu ortalama puanı 43 iken, bu değer deney sonrası 46,8 olmuştur. Uygulamaya katılmayan kontrol grubu öğrencilerinin Öntest Çevre Uyumu ortalama puanı 44,5 iken, bu değer son testte 41,5 olmuştur.

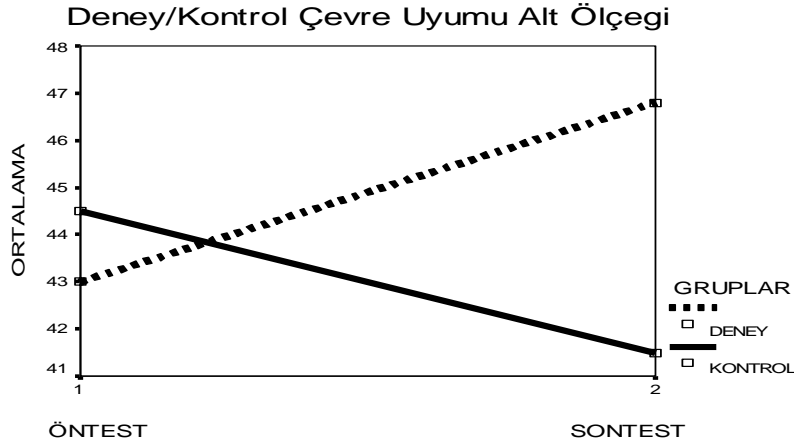
Deneyssel işleme tabi tutulan öğrencilerin Çevre Uyumu deney öncesi ve deney sonrasında gözlenen söz konusu değişmelerin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin iki faktörlü ANOVA sonuçları Tablo-9.1’de verilmiştir.

Tablo 9.1. Öğrencilerinin Benlik İmgesinin Çevre Uyumu Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ortalaması	F	P
Denekler arası	1417,9	19			
Grup (kontrol/deney)	36,1	1	36,1	,470	,502
Hata	1381,8	18	76,76		
Denekler içi	558	20			
(Ölçüm) Öntest – Sontest	1,600	1	1,600	,065	,80
Grup * Ölçüm	115,600	1	115,600	4,721	,04
Hata	440,800	18	24,48		
Toplam	1975,9	39			

ANOVA analizi sonuçlarına göre, uygulamaya katılan öğrencilerin Çevre Uyumu puanlarının kontrol grubuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. ($F= 4,721$, $p<0.05$). Bu bulgu olumlu kişilik özellikleri kazandırmaya yönelik yapılan rehberlik etkinliklerinin öğrencilerin çevre uyumu puanlarını arttırmada önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Çevre Uyumu puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar Profile Plot Grafik-9'da verilmiştir.

Grafik 9. Öğrencilerin Benlik İmgesinin Çevre Uyumu Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının Karşılaştırılması

Sosyal çevreyle uyumlu bir etkileşim olmadığı sürece olumlu bir benlik imgesinden, sağlıklı bir kişilik yapısından pek de söz edilemez. Bu doğrultuda Rogers'ta benlik kavramının gelişimi, bireyin çevresi ile olan yaşantılarını algılama şekillerine göre oluşan dinamik bir süreçtir. Yaşantıları algılama şekli diğer bireyler tarafından olumlu olarak değerlendirme ve kabul gereksiniminden etkilenir. Özellikle de çocuğun kendisine en yakın olan ebeveynlerinin tutumları onun için oldukça önemlidir. Olumlu bir benlik imgesi geliştirebilmesi için bireyin koşulsuz sevgi içinde büyümesi gereklidir. Koşulsuz sevgi, birey ne yaparsa yapsın onun sevgi ve saygıya layık olduğunu kabul eden anlayışın ürünüdür. Koşulsuz sevgi içinde büyüyen bireylerin benlik imgeleri güçlü ve olumludur (Akt. Nelson, 1982). Ayrıca, ergenlerin problemleri ve benlik saygısı ile olan ilişki konulu araştırmalarında Harper ve Marshall (1991) çevresel durumlar, stres düzeyleri, sosyo-ekonomik dezavantajlılık ve sosyal çevre ile ilgili yaşantıların, çocukluk ve ergenlik dönemi boyunca uyumu etkileyen faktörler olduğu; benlik saygısının oluşumu, deneyimler ve ergenlere sosyal destek sağlamanın, ergenlerin kendinin kabul etme, başkaları tarafından kabul edilme ve kendini değerlendirmesini pozitif yönde etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır (Akt. Uyanık, 2000).

Araştırmada bu yönde elde ettiğimiz bulgu bireyin bu yönünü geliştirmeye anlamlı bir katkı sunması bireyin kişilik gelişimi açısından önem taşımaktadır.

2.9. Olumlu Kişilik Özellikleri Kazandırmaya Yönelik Yapılan Sınıf İçi Rehberlik Etkinliklerinin Deney ve Kontrol Grubu Meslek Ve Eğitim Hedefleri Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular

Araştırmanın 2.9. denencesi olan “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin meslek ve eğitim hedefleri sontest puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır” denencesini test etmek amacıyla öğrencilerin öntest ve sontest ölçümlerinden almış oldukları puanlara ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma verileri Tablo-10 da varyans analizi ise Tablo-10.1 ‘de verilmiştir.

Tablo 10. Deney ve Kontrol Gruplarının Benlik İmgesinin Meslek Ve Eğitim Hedefleri Alt Ölçeğine İlişkin Öntest-Sontest Karşılaştırması

Grup	Öntest			Sontest		
	N	X	SS	N	X	SS
Deney	10	33,9	4,50	10	35,3	4,87
Kontrol	10	31,7	6,05	10	29,5	8,80

Tablo-10 incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin uygulamaya öncesi Meslek Ve Eğitim Hedefleri ortalama puanı 33,9 iken, bu değer deney sonrası 35,3 olmuştur. Uygulamaya katılmayan kontrol grubu öğrencilerinin Öntest Meslek Ve Eğitim Hedefleri ortalama puanı 31,7 iken, bu değer son testte 29,5 olmuştur.

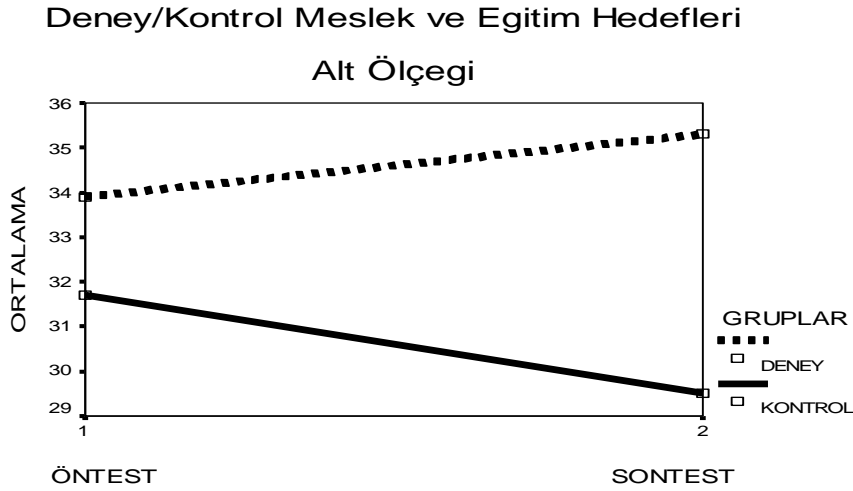
DeneySEL işleme tabi tutulan öğrencilerin Meslek Ve Eğitim Hedefleri deney öncesi ve deney sonrasında gözlenen söz konusu değişmelerin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin iki faktörlü ANOVA sonuçları Tablo-10.1’de verilmiştir.

Tablo 10.1. Öğrencilerinin Benlik İmgesinin Meslek Ve Eğitim Hedefleri Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Topl.	S.d.	Kareler Ort.	F	P
Denekler arası	1509,6	19			
Grup (kontrol/deney)	160	1	160	2,134	,161
Hata	1349,6	18	74,97		
Denekler içi	110	20			
(Ölçüm) Öntest – Sontest	1,6	1	1,600	,379	,54
Grup * Ölçüm	32,4	1	32,400	7,674	,01
Hata	76	18	4,222		
Toplam	1619,6	39			

ANOVA analizi sonuçlarına göre, uygulamaya katılan öğrencilerin Meslek Ve Eğitim Hedefleri puanlarının kontrol grubuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. ($F= 7,674$, $p<0.05$). Bu bulgu olumlu kişilik özellikleri kazandırmaya yönelik yapılan rehberlik etkinliklerinin öğrencilerin meslek ve eğitim hedefleri puanlarını arttırmada önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Meslek Ve Eğitim Hedefleri puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar Profile Plot Grafik-10'da verilmiştir.

Grafik 10. Öğrencilerin Benlik İmgesinin Meslek ve Eğitim Hedefleri Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının Karşılaştırılması

Meslek ve eğitim hedefleri anlamında ülkemiz insanları ciddi sorunlar yaşamaktadır. Eğitim sistemimizdeki aksaklıklar ülke insanda meslek ve eğitim hedefleri doğrultusunda olumsuz bir yargıya yol açmaktadır. Bu yöndeki çalışmada İnanç (1988), Türk ergenlerinin öz imajları konulu araştırmasında meslek ve eğitimle ilgili amaçlarda Türk gençlerinin öz imajlarının olumsuz olduğunu bulgulamıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen rehberlik etkinliklerinin bu yönde anlamlı sonuç elde etmesi bu etkinliklere ayrı bir önem katmaktadır.

2.10. Olumlu Kişilik Özellikleri Kazandırmaya Yönelik Yapılan Sınıf İçi Rehberlik Etkinliklerinin Deney ve Kontrol Grubu Sosyal İlişkiler Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular

Araştırmanın 2.10. denencesi olan “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin sosyal ilişkiler sontest puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır” denencesini test etmek amacıyla öğrencilerin öntest ve sontest ölçümlerinden almış oldukları puanlara ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma verileri Tablo-11 de varyans analizi ise Tablo-11.1 ‘de verilmiştir.

Tablo 11. Deney ve Kontrol Gruplarının Benlik İmgesinin Sosyal İlişkiler Alt Ölçeğine İlişkin Öntest-Sontest Karşılaştırması

Grup	Öntest			Sontest		
	N	X	SS	N	X	SS
Deney	10	29,7	8,48	10	36,2	9,39
Kontrol	10	33,2	8,25	10	37,9	5,80

Tablo-11 incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi Sosyal İlişkiler ortalama puanı 29,7 iken, bu değer deney sonrası 36,2 olmuştur. Uygulamaya katılmayan kontrol grubu öğrencilerinin Öntest Sosyal İlişkiler ortalama puanı 33,2 iken, bu değer son testte 37,9 olmuştur.

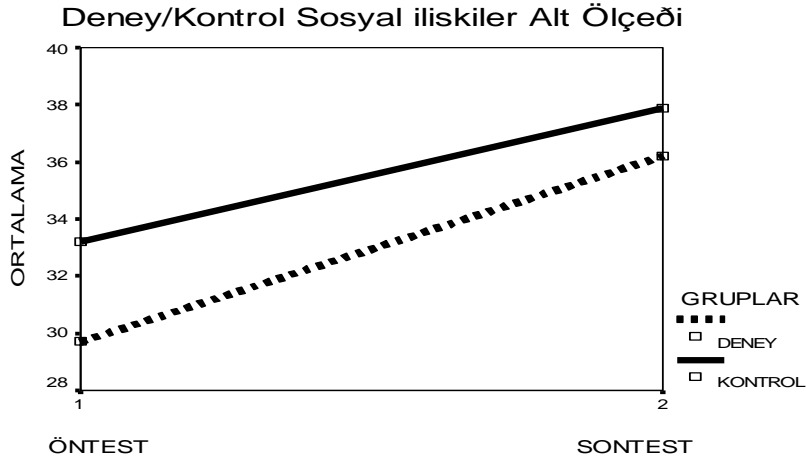
Deneyssel işleme tabi tutulan öğrencilerin Sosyal İlişkiler deney öncesi ve deney sonrasında gözlenen söz konusu değişmelerin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin iki faktörlü ANOVA sonuçları Tablo-11.1’de verilmiştir.

Tablo 11.1. Öğrencilerinin Benlik İmgesinin Sosyal İlişkiler Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ortalaması	F	P
Denekler arası	1769,5	19			
Grup (kontrol/deney)	67,6	1	67,6	,715	,409
Hata	1701,9	18	94,55		
Denekler içi	978	20			
(Ölçüm) Öntest – Sontest	313,6	1	313,6	8,601	,00
Grup * Ölçüm	8,1	1	8,1	,222	,64
Hata	656,3	18	36,46		
Toplam	2747,5	39			

ANOVA analizi sonuçlarına göre, uygulamaya katılan öğrencilerin Sosyal İlişkiler puanlarının kontrol grubuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. ($F= 0,222$, $p>0.05$). Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Sosyal İlişkiler puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar Profile Plot Grafik-11’de verilmiştir.

Grafik 11. Öğrencilerin Benlik İmgesinin Sosyal İlişkiler Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının Karşılaştırılması

2.11. Olumlu Kişilik Özellikleri Kazandırmaya Yönelik Yapılan Sınıf İçi Rehberlik Etkinliklerinin Deney ve Kontrol Grubu Ruh Sağlığı Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular

Araştırmanın 2.11. denencesi olan “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ruh sağlığı sontest puanları arasında deney grubu lehine bir fark olacaktır” denencesini test etmek amacıyla öğrencilerin öntest ve sontest ölçümlerinden almış oldukları puanlara ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma verileri Tablo-12 de varyans analizi ise Tablo-12.1 ‘de verilmiştir.

Tablo 12. Deney ve Kontrol Gruplarının Benlik İmgesinin Ruh Sağlığı Alt Ölçeğine İlişkin Öntest-Sontest Karşılaştırması

Grup	Öntest			Sontest		
	N	X	SS	N	X	SS
Deney	10	34,6	3,53	10	39,6	6,16
Kontrol	10	34,2	7,85	10	33,8	5,8

Tablo-12 incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi Ruh Sağlığı ortalama puanı 34,6 iken, bu değer deney sonrası 39,6 olmuştur. Uygulamaya katılmayan kontrol grubu öğrencilerinin Öntest Ruh Sağlığı ortalama puanı 34,2 iken, bu değer son testte 33,8 olmuştur.

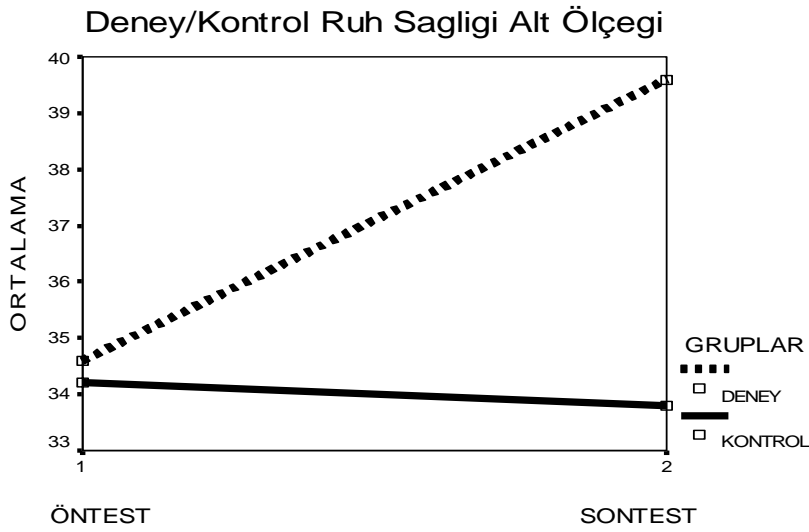
Deneyssel işleme tabi tutulan öğrencilerin Ruh Sağlığı deney öncesi ve deney sonrasında gözlenen söz konusu değişmelerin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin iki faktörlü ANOVA sonuçları Tablo-12.1'de verilmiştir.

Tablo 12.1. Öğrencilerinin Benlik İmgesinin Ruh Sağlığı Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ortalaması	F	P
Denekler arası	1000,9	19			
Grup (kontrol/deney)	96,1	1	96,1	1,912	,184
Hata	904,8	18	50,267		
Denekler içi	543,1	20			
(Ölçüm) Öntest – Sontest	52,9	1	52,9	2,327	,14
Grup * Ölçüm	72,9	1	72,9	3,207	,09
Hata	409,2	18	22,73		
Toplam	1544	39			

ANOVA analizi sonuçlarına göre, uygulamaya katılan öğrencilerin Ruh Sağlığı puanlarının kontrol grubuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. (F= 3,207, p>0.05). Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Ruh Sağlığı puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar Profile Plot Grafik-12'de verilmiştir.

Grafik-12 Öğrencilerin Benlik İmgesinin Ruh Sağlığı Alt Ölçeği Öntest-Sontest Puanlarının Karşılaştırılması

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ile bu sonuçlara dayalı birtakım öneriler sunulmuştur.

Sonuçlar

Araştırmada elde edilen bulgulara göre geliştirilen olumlu kişilik özellikleri kazandırmaya yönelik sınıf içi rehberlik etkinliklerinin öğrencilerin genel anlamda benlik imgeleri puanlarını anlamlı şekilde yükselttiği görülmüştür. Benlik imgesinin alt ölçeklerinden baş etme gücü, çevre uyumu ve meslek ve eğitim hedefleri alt ölçeklerinde aynı şekilde anlamlı bir artışın olduğu görülmüştür. Benlik imgesinin Aile İlişkileri, Dürtü Kontrolü, Cinsel Tutumlar, Beden İmgesi, Sosyal İlişkiler, Ruh Sağlığı, Duygusal Düzey ve Bireysel Değerler alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Geliştirilen kişilik özellikleri kazandırmaya yönelik sınıf içi rehberlik etkinliklerinin benlik imgesi ölçeklerinin yukarıda adı verilen alt ölçeklerinde anlamlı bir etki oluşturmamasının nedeni olarak uygulama süresinin azlığı ve bundan dolayı yeterli sayıda etkinliğin uygulanamaması olarak düşünülmüştür. Ayrıca sınıf içi rehberlik etkinliklerinin bireylerin kişilik özelliklerine tek başına yeterli düzeyde etki etmediği sonucuna da ulaşılabilir. Bu düşünceden hareketle sınıf içi rehberlik etkinliklerinin olumlu etkisini arttırıcı aile rehberliği içinde bilgilendirme programı hazırlanmıştır.

Öneriler

Bu araştırmada ulaşılan sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki öneriler sunulabilir.

1. Okullarda çalışan Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmenlerin çalışmalarını ve rehberlik etkinlikleri sadece öğrenci ile sınırlı tutmaması öğrencinin yakın çevresine yönelik çalışmalara da yer vermesi yapılacak etkinlikleri daha etkili kılacağı düşünülmektedir.

2. Benzer amaçla yapılacak çalışmalarda daha yeterli bir zamanın kullanılması, öğrencinin ailesi ve arkadaşlarına yönelik çalışmaların planlanması bu yöndeki çalışmaları daha verimli kılacağı düşünülmektedir.

3. Öztürk (1997) kişilik bozukluklarında genellikle görülen ortak özelliklerden birinin de çocukluktan beri süre gelmesi olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle olumlu kişilik özelliği kazandırmaya yönelik yapılacak çalışmaların erken yaş dönemlerini de kapsaması faydalı olacaktır.

KAYNAKLAR

- Büyüköztürk, Şener, "Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı Pegem Yayıncılık, Ankara, 2004.
- Güngör, A., Lise Öğrencilerinin Özsayı Düzeylerini Etkileyen Etmenler, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1989.
- Geçtan, E (1995), Psikodinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar, "11.Basım", Remzi Kitabevi, İstanbul.
- İnanç, B., (1988), Türk Ergenlerinin Özimajları, V.Psikoloji Kongresinde Sunulmuş Bildiri, İzmir.
- Koroğlu, Ertuğrul, "DSM IV Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı", Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 1994
- Nelson, J.R., Danışma Psikolojisi Kuramları, Çev. Füsün Akkoyun 1982.
- Öztürk, Orhan, "Ruh Sağlığı Bozuklukları." Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 1997,
- Özmen, M.E., Okuyan ve Çalışan Gençlerin Benlik Kavramı, Uludağ Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 1996.
- Richard, W. R., Stability of Self-Esteem Across the Life Span. Journal of Personality and Social Psychology, 2003, Vol. 84, No: 1, 205-220
- Savaşır, Işık, "Bilişsel Davranışçı Terapilerde Değerlendirme, Sık Kullanılan Ölçekler." Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara, 1997
- Savaşır, Işık, "Bilişsel Davranışçı Terapiler", Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara, 1996
- Uyanık, G., Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Lise Öğrencilerinin Benlik Saygısı İle Ruhsal Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara, 2000.

Yanbastı, G. (1990). Kişilik Kuramları, E.Ü.Yayınları, İzmir.